

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

Харківський національний університет внутрішніх справ

Сумська філія

Кафедра юридичних дисциплін

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни «Сучасні проблеми адміністративного права та процесу»

обов'язкових компонент

освітньої програми другого(магістерського) рівня вищої освіти

081 Право (правозастосування)

Харків 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 30.08.23 № 7

СХВАЛЕНО

Вченою радою Сумської філії
Протокол від 29.08.23 № 7

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з юридичних дисциплін
Протокол від 29.08.23 № 7

Розглянуто на засіданні кафедри юридичних дисциплін Сумської філії Харківського національного університету внутрішніх справ (Протокол № 1 від 29.08.23)

Рецензенти:

1. Завідувач кафедри юридичних дисциплін Сумської філії Харківського національного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, доцент Панасюк О. В.
2. Доцент кафедри адміністративного, господарського права та фінансово-економічної безпеки Навчально-наукового інституту права СумДУ, кандидат юридичних наук, доцент Логвиненко М.І.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Шифри та назви галузі знань, код та назва спеціальності, ступень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 6 Загальна кількість годин – 180 Кількість тем: 12	08- Право 081 –Право (правозастосування) Другий (магістерський) рівень вищої освіти	Навчальний курс 1 Семестр 1,2 Види контролю: залік та екзамен
Розподіл навчальної дисципліни за видами занять:		
денна форма навчання		заочна форма навчання
Лекції – __48__; (години)		Лекції – __4__; (години)
Семінарські заняття – __32__; (години)		Семінарські заняття – __6__; (години)
Самостійна робота – __100__; (години)		Самостійна робота – __80__; (години)

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Мета курсу – формування у майбутніх фахівців належного рівня правових знань, системи професійних навичок та умінь щодо практичного застосування положень адміністративного права та процесу в повсякденному житті та в професійному, з урахуванням специфіки вищого закладу освіти, де вивчається ця навчальна дисципліна.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни «Адміністративне право» полягають у закріпленні та удосконаленні правових знань в сфері застосування норм адміністративного права та процесу. Завданням вивчення курсу є також розвиток юридичного мислення студентів, набуття навичок уміло орієнтуватися в питаннях вирішення адміністративно-правових спорів, керуючись отриманими знаннями, формування здатності бути провідником законності професійної діяльності із застосування адміністративних норм.

Міждисциплінарні зв'язки: як навчальна дисципліна тісно пов'язана з вивченням інших юридичних дисциплін, зокрема з предметом «Теорія держави і права», «Фінансове право», «Адміністративне право», «Адміністративний процес», «Адміністративна відповідальність», «Муніципальне право» та з іншими. Опанування студентами даного курсу полегшить та закріпить вивчення інших навчальних дисциплін правничого спрямування і сприятиме формуванню професійної правової свідомості і правової культури.

Очікувані результати навчання: у результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен

знати: основні теоретико-правові положення інститутів адміністративного права; зміст публічної влади, публічного інтересу та публічного адміністрування; системи суб'єктів адміністративного права, їх адміністративно-правовий статус; види форм та методів публічного адміністрування; особливості проходження публічної служби; зміст адміністративної відповідальності; адміністративну та судову практики вирішення конкретних адміністративних справ, а також знати, які закони регламентують конкретний інститут адміністративного права.

вміти: орієнтуватися в системі адміністративного законодавства; правильно тлумачити та застосовувати норми адміністративного законодавства; аналізувати тенденції юридичної практики та оцінювати її з точки зору відповідності закону; робити аналіз судової та адміністративної практики; складати й оформляти процесуальні документи в адміністративних справах.

Програмні компетентності, які формуються при вивченні навчальної дисципліни:		
Інтегральна компетентність		
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК-3	Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел
	ЗК-4	Здатність до адаптації та дії в новій ситуації
	ЗК-8	Здатність до спілкування з представниками різних професійних
Спеціальні (фахові) компетентності (СК)	СК-1	Здатність застосовувати принципи верховенства права для розв'язання складних задач і проблем, у тому числі, у ситуаціях правової невизначеності.
	СК-3	Здатність аналізувати та оцінювати вплив Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практики Європейського суду з прав людини на застосування права, а також кримінальної юстиції
	СК-5	Здатність використовувати сучасні правові доктрини та принципи у правотворчості та в процесі застосування інститутів публічного і приватного права, а також кримінальної юстиції
	СК-6	Здатність обґрунтовувати та мотивувати правові рішення, давати розгорнуту юридичну аргументацію.
	СК-7	Здатність застосовувати знання та основних засад (принципів) та процедур судочинства в Україні.
	СК-8	Здатність застосовувати медіацію та інші правові інструменти альтернативного позасудового розгляду та вирішення правових спорів.
	СК-10	Здатність ухвалювати рішення у ситуаціях, що вимагають системного, логічного та функціонального тлумачення норм права, а також розуміння особливостей практики їх застосування.
Програмні результати навчання (ПРН)	ПНР-6	Обґрунтовано формулювати свою правову позицію, вміти опонувати, оцінювати докази та наводити переконливі аргументи.
	ПНР-7	Дискутувати зі складних правових проблем, пропонувати і обґрунтовувати варіанти їх розв'язання.
	ПНР-8	Оцінювати достовірність інформації та надійність джерел, ефективно опрацьовувати та використовувати інформацію для проведення наукових досліджень та практичної діяльності.
	ПНР-12	Проводити порівняльно-правовий аналіз окремих інститутів права різних правових систем, враховуючи взаємозв'язок правової системи України з правовими системами Ради Європи та Європейського Союзу.
	ПНР-14	Обґрунтовувати правову позицію на різних стадіях правозастосування.

	ПНР-15	Мати практичні навички розв'язання проблем, пов'язаних з реалізацією процесуальних функцій суб'єктів правозастосування.
--	--------	---

3. Короткий опис змісту навчальної дисципліни

Тема № 1. Сучасний стан та проблеми розвитку предмета адміністративного права України, як галузі публічного права.

Поняття і зміст предмета регулювання адміністративного права України (традиційне класичне розуміння предмета адміністративного права України. Обґрунтування необхідності уточнення предмета адміністративного права. Види суспільних відносин, що входять до предмета правового регулювання сучасного адміністративного права). Новий погляд на предмет адміністративного права у зв'язку із реформами.

Тема № 2. Реформування державного управління та публічної служби в Україні: результати та наслідки.

Державне управління: основні стратегічні завдання. Реформа державного управління: нормативна база та основні напрямки. Основні проблеми законодавчого врегулювання публічної служби. Проблеми класифікації видів публічної служби. Перспективи поділу державної служби на цивільну, мілітаризовану та спеціалізовану. Проблеми систематизації законодавства про державну службу. Служба в органах місцевого самоврядування – вид публічної служби. Проблемні питання законодавчого забезпечення державної служби в Україні. Загальна характеристика Закону України «Про державну службу». Поняття та зміст цивільної служби. Патронатна служба.

Тема № 3. Удосконалення інструментів публічного управління.

Розуміння інструментів публічного адміністрування. Види інструментів публічного адміністрування, вибір та законодавство, яке регулює застосування інструменту.

Тема № 4. Моделі державного управління.

Актуалізація концепції «Good Governance» та «New public management» та принципи належного урядування: європейський досвід.

Тема № 5. Адміністративні процедури та їх правове регулювання: зарубіжний досвід для України

Поняття адміністративної процедури. Ознаки адміністративних процедур. Класифікація адміністративних процедур. Принципи адміністративної процедури. Адміністративна процедура як інститут адміністративного процесу. Значення адміністративних процедур у реформуванні адміністративного права.

Особливості здійснення адміністративних процедур ФРН. Особливості здійснення адміністративних процедур Польщі. Особливості здійснення адміністративних процедур США.

Тема № 6. Концептуальні зміни в адміністративно-процесуальному праві

Зміни в адміністративному судочинстві. Мета, завдання та принципи адміністративного судочинства. Світові моделі організації адміністративної юстиції. Співвідношення адміністративної юстиції та адміністративного судочинства.

Нормативно-правове забезпечення адміністративного судочинства. Система адміністративних судів. Компетенція адміністративних судів. Підсудність адміністративних справ.

Здійснити аналіз положень Кодексу адміністративного судочинства України. Аналіз положень Закону України «Про судоустрій і статус судів». Особливості система адміністративних судів.

Тема № 7. Поняття, концепції та завдання адміністративного процесу.

Поняття адміністративного процесу, його концепції. Завдання адміністративного процесу.

Тема № 8. Підсудність адміністративних справ: проблемні аспекти.

Підвідомчість та підсудність адміністративних справ. Поняття та правовий статус судді. Предметна

підсудність. Інстанційна підсудність. Територіальна підсудність. Розмежування компетенції судів.

Тема № 9. Нормотворчі провадження.

Суть та значення нормативних проваджень. Основні риси нормотворчого провадження. Характеристика нормотворчого провадження.

Тема № 10. Механізм захисту прав приватної особи у сфері публічного адміністрування.

Види інструментів захисту прав приватної особи у сфері публічного адміністрування: адміністративний, судовий, медіація.

Тема № 11. Адміністративне провадження за зверненням громадян.

Поняття адміністративного провадження за звернення громадян. Характеристика порядку провадження та види форм звернення.

Тема № 12. Реєстраційні та дозвільні провадження.

Загальна характеристика реєстраційних та дозвільних проваджень. Нормативно-правове регулювання реєстраційних та дозвільних проваджень.

4. Структура навчальної дисципліни

4.1.1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (денна форма навчання)

№ модулю	Номер та назва змістового модулю, номер та найменування теми	Кількість годин відведених на вивчення навчальної дисципліни					Вид контролю	
		Всього	з них:					
			лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття		Самостійна робота
Семестр № 2								
	Тема № 1. Сучасний стан та проблеми розвитку предмета адміністративного права України		4		2		8	
	Тема № 2. Реформування державного управління та публічної служби в Україні: результати та наслідки		4		4		10	
	Тема № 3. Удосконалення інструментів публічного управління		4		2		10	
	Тема № 4. Моделі державного управління		4		4		10	
	Тема № 5. Адміністративні процедури та їх правове регулювання: зарубіжний досвід для України		4		4		10	
	Тема № 6. Концептуальні зміни в адміністративно-процесуальному праві		4		2		10	
	Тема № 7. Поняття, завдання та концепції адміністративного процесу.		4		2		10	
	Тема № 8. Підсудність адміністративних справ: проблемні аспекти.		4		4		10	

	Тема № 9. Нормотворче провадження		4		2		10	
	Тема № 10. Механізм захисту прав приватної особи у сфері публічного адміністрування.		4		2		10	
	Тема № 11. Адміністративне провадження за зверненням громадян.		4		2		8	
	Тема 12. Реєстраційне та дозвільне провадження.		4		2		10	
Всього за 2 семестр		180	48		32		100	Екзамен

**4.1.2. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами
(заочна форма навчання)**

№ модулю	Номер та назва змістового модулю, номер та найменування теми	Кількість годин відведених на вивчення навчальної дисципліни					Вид контролю	
		Всього	з них:					
			лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття		Самостійна робота
Семестр № 2								
	Тема № 1. Сучасний стан та проблеми розвитку предмета адміністративного права України		2				5	
	Тема № 2. Реформування державного управління та публічної служби в Україні: результати та наслідки						5	
	Тема № 3. Удосконалення інструментів публічного управління						5	
	Тема № 4. Моделі державного управління						5	
	Тема № 5. Адміністративні процедури та їх правове регулювання: зарубіжний досвід для України						5	
	Тема № 6. Концептуальні зміни в адміністративно-процесуальному праві		2				5	
	Тема № 7. Поняття, завдання та концепції адміністративного процесу						5	
	Тема № 8. Підсудність адміністративних справ: проблемні аспекти.			2			5	
	Тема № 9. Нормотворче провадження			2			5	
	Тема № 10. Механізм захисту прав приватної особи у сфері публічного адміністрування			2			10	
	Тема № 11. Адміністративне провадження за зверненням громадян						10	

	Тема 12. Реєстраційне та дозвільне провадження.						10	
Всього за 2 семестр		90	4	6			80	Екзамен

4.1.3. Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

Завдання що виносяться на самостійну роботу студента		Література:
Тема № 1. Сучасний стан та проблеми розвитку предмета адміністративного права України.		
	Завдання для самостійної роботи: Предмет адміністративного права: проблемні аспекти Перспективи розвитку адміністративного права в світлі реформ інститутів адміністративного права	Навчально-методична література: 1, 2, 3, 38, 41
Тема № 2. Реформування державного управління та публічної служби в Україні: результати та наслідки		Нормативна література: 19
Завдання для самостійної роботи: Проблеми класифікації видів публічної служби. Перспективи поділу державної служби на цивільну, мілітаризовану та спеціалізовану. Проблеми систематизації законодавства про державну службу.		
Тема № 3. Удосконалення інструментів публічного управління		
	Завдання для самостійної роботи: Адміністративний договір як інструмент публічного управління Адміністративний акт як інструмент публічного управління	Навчально-методична література: 1, 2, 3, 38, 41
Тема № 4. Моделі державного управління		
	Завдання для самостійної роботи: Охарактеризуйте модель та виділіть особливі ознаки «New public management» та «Good governance»	Навчально-методична література: 1, 3, 38, 41
Тема № 5. Адміністративні процедури та їх правове регулювання: зарубіжний досвід для України		
	Завдання для самостійної роботи: Порівняльний аналіз проведіть законодавств про адміністративну процедуру із наступними країнами: ФРН, Франція, Польща та проведіть порівняльний аналіз	Навчально-методична література: 1, 2, 3, 38, 41
Тема № 6. Концептуальні зміни в адміністративно-процесуальному праві		
	Завдання для самостійної роботи: Провести порівняльний аналіз кодексів адміністративного судочинства до змін 15.12.2017р та після прийняття нової редакції Кодексу.	Нормативно-правові акти: 21 Навчально-методична література: 1, 2, 3, 38, 41
Тема № 7. Поняття, завдання та концепції адміністративного процесу.		
	Плюралізм концепції адміністративного процесу (управлінська, юрисдикційна, судочинна та інші)	Навчально-методична література: 1, 2, 38, 41
Тема № 8. Підсудність адміністративних справ: проблемні аспекти		
	Завдання для самостійної роботи:	Нормативна література: 21

	Розмежування підсудності: виділення основних критеріїв.	
Тема № 9. Нормотворче провадження		
	<u>Завдання для самостійної роботи:</u> Основні риси нормотворчого провадження, основні стадії.	Навчально–методична література: 1, 3, 6, 38, 41.
Тема № 10. Механізм захисту прав приватної особи у сфері публічного адміністрування.		
	<u>Завдання для самостійної роботи:</u> Медіація в сфері адміністрування. Процедура звернення.	Навчально–методична література: 38, 41
Тема № 11. Адміністративне провадження за зверненням громадян.		
	<u>Завдання для самостійної роботи:</u> 1. Написати всі види звернень: скарга, заява та пропозиція.	Нормативно-правові акти: 27 Навчально–методична література: 7, 8, 9, 10, 11
Тема № 11. Реєстраційні та дозвільні провадження.		
	<u>Завдання для самостійної роботи:</u> 1. Навести приклади та зробити розробити алгоритм порядку здійснення дій та прийняття рішень	Навчально–методична література: 42, 44

5. Індивідуальні навчально-дослідні завдання

5.1.1. Теми рефератів

1. Поняття та особливості публічного адміністрування.
2. Сучасна трансформація методу адміністративного права (імперативний та диспозитивний метод правового регулювання).
3. Адміністративно-правова норма: ознаки, структура, види.
4. Акт застосування норм права.
5. Місце адміністративно-правових відносин в системі соціальних відносин.
6. Види джерел адміністративного права.
7. Адміністративне законодавство і форми його систематизації.
8. Фізична особа як суб'єкт адміністративного права: співвідношення дефініцій
9. Адміністративно-правовий статус іноземців та осіб без громадянства.
10. Особливості правового статусу біженців в Україні.
11. Адміністрація Президента України.
12. Кабінет Міністрів України та публічна адміністрація.
13. Секретаріат Кабінету Міністрів України.
14. Адміністративно-правовий статус інших (крім органів виконавчої влади) державних органів.
15. Адміністративно-правовий статус службовців державних органів і органів місцевого самоврядування.
16. Об'єднання громадян та їх адміністративно-правовий статус.
17. Адміністративний договір: поняття та ознаки.
18. Індивідуальні правові акти: зміст та особливості.
19. Класифікація правових актів публічної адміністрації.
20. Відповідальність державних службовців за вчинення корупційних діянь.
21. Протидія корупції в Україні: суб'єкти, заходи, правове регулювання.
22. Особливості проходження військової служби.
23. Прокурорський нагляд.
24. Контроль з боку Президента України.
25. Судовий контроль.
26. Законодавче регулювання адміністративної відповідальності.
27. Форми вини суб'єкта адміністративного проступку.
28. Обставини, що виключають адміністративну відповідальність.
29. Застосування попередження як виду адміністративного стягнення.
30. Особливості адміністративної відповідальності неповнолітніх.

5.1.2. Теми наукових робіт

1. Сучасна система органів публічного адміністрування.
2. Принципи адміністративного права.
3. Публічна служба та державна служба: співвідношення понять.
4. Юридична особа як суб'єкт адміністративного права.
5. Мілітаризована публічна служба.
6. Шляхи забезпечення законності в публічному адмініструванні в умовах сучасності.
7. Застосування адміністративного договору в публічному адмініструванні.
8. Адміністративні акти.

6. Методи навчання

Під час викладання курсу поєднуються традиційні методи, прийоми та форми викладання у вищій школі з новими, що передбачають використання активних форм навчання, різнопланової науково-дослідної роботи студентів під безпосереднім керівництвом викладача.

При вивченні тем використовуються лекції, презентації лекцій, семінарські заняття передбачають теоретичний розгляд матеріалів, проведення обговорення дискусійних питань в малих групах, написання доповідей порівняльно-правового характеру, робота в малих групах та мозковий штурм, аналітична робота студентів із нормативно-правовими та міжнародно-правовими актами.

При проведенні лекцій використовуються інформаційні технології та мультимедійний супровід. При вивченні тем використовуються методи пов'язані з моделюванням ситуативних задач та використанням інтерактивних методів навчання, дискусія, ситуаційний аналіз.

7. Перелік питань та завдань, що виносяться на підсумковий контроль (екзамен)

1. Призначення адміністративного права. Відносини, що складають предмет адміністративного права. Відмежування адміністративного права від цивільного права.
2. Загальне адміністративне право та його структура (принципи адміністративного права, суб'єктивні публічні права, суб'єкти публічного адміністрування, інструменти публічного адміністрування, адміністративні процедури, адміністративні послуги, позасудовий захист прав приватної особи).
3. Особливе адміністративне право та його структура (службове право, адміністративне деліктне право, муніципальне, поліцейське, фінансове, міграційне, містобудівне та ін.).
4. Значення принципів належного врядування для регулювання адміністративних правовідносин. Принципи належного врядування (забезпечення участі в ухваленні рішень та належне реагування, відкритість і прозорість, доброчесність і етична поведінка, ефективність, компетентність і спроможність, інноваційність та відкритість до змін, сталість і довгострокова орієнтованість, грамотне фінансове управління, поважання прав людини та культурної різноманітності, забезпечення соціальної згуртованості, підзвітність).
5. Розуміння інструментів публічного адміністрування. Поняття інструмента публічного адміністрування. Види інструментів публічного адміністрування. Вибір належного інструмента.
6. Поняття, юридичне значення та ознаки нормативного акту суб'єкта публічного адміністрування. Види нормативних актів (за суб'єктами видання, територіальним охопленням діяльності, за ознакою внутрішньої та зовнішньої спрямованості). Вимоги до нормативного акту. Порядок підготовки та ухвалення. Зміст і значення антикорупційної експертизи.
7. Державна реєстрація нормативного акту. Процедура оприлюднення та набрання чинності. Підстави для визнання нормативного акту протиправним. Зв'язок протиправності з фактом недотримання формальних вимог під час його підготовки та видання.
8. Поняття, юридичне значення та ознаки адміністративного акту. Відмежування адміністративного акту від інших актів (документів) суб'єкта публічного адміністрування.
9. Види адміністративних актів. Процедура видання адміністративного акту. Чинність адміністративного акту (умови чинності, способи доведення до відома, припинення чинності). Виконання адміністративного акту.
10. Поняття нікчемності адміністративного акту. Підстави визнання адміністративного акту нікчемним.
11. Види адміністративних договорів. Чинність адміністративного договору (умови чинності, припинення чинності). Поняття нікчемності адміністративного договору. Підстави визнання адміністративного договору нікчемним.

12. Поняття електронного врядування. Елементи електронного врядування. Співвідношення понять «електронне врядування», «електронна держава», «електронна демократія», «електронний парламент», «електронний уряд», «електронний суд».
13. Поняття публічної адміністрації: широке та вузьке розуміння. Поняття та види органів виконавчої влади України та проблеми їх класифікації.
14. 14. Взаємодія органів виконавчої влади з Президентом України.
15. Недоліки традиційного поділу органів виконавчої влади на вищі центральні і місцеві. Невизначеність місця Ради міністрів АРК, Ради національної безпеки і оборони, а також територіальних управлінь міністерств в традиційній системі класифікації органів виконавчої влади. Актуальні проблеми врегулювання статусу Кабінету Міністрів України. Центральні органи виконавчої влади України: основні напрямки реформування. Розмежування статусу міністерств та інших центральних органів виконавчої влади як політичних та адміністративних органів.
16. Взаємодія місцевих органів публічної адміністрації. Поняття, принципи та система органів місцевого самоврядування. Власні та делеговані повноваження органів місцевого самоврядування. Виконавчі комітети органів місцевого самоврядування. Адміністративно-правовий статус державних служб. Адміністративно-правовий статус державних агентств. Адміністративно-правовий статус державних інспекцій.
17. Адміністративно-правовий статус місцевих органів виконавчої влади. Проблемні питання розмежування адміністративно-правового статусу місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування
18. Основні проблеми законодавчого врегулювання публічної служби. Проблеми класифікації видів публічної служби. Перспективи поділу державної служби на цивільну, мілітаризовану та спеціалізовану. Проблеми систематизації законодавства про державну службу. Служба в органах місцевого самоврядування – вид публічної служби.
19. Проблемні питання законодавчого забезпечення державної служби в Україні. Загальна характеристика Закону України «Про державну службу». Поняття та зміст цивільної служби. Патронатна служба..
20. Моделі державного управління «Good Governance» та «New public management» та принципи належного урядування: європейський досвід.
21. Поняття адміністративної процедури. Ознаки адміністративних процедур. Класифікація адміністративних процедур. Принципи адміністративної процедури.
22. Адміністративна процедура як інститут адміністративного процесу. Значення адміністративних процедур у реформуванні адміністративного права.
23. Особливості здійснення адміністративних процедур ФРН. Особливості здійснення адміністративних процедур Польщі.
24. Особливості здійснення адміністративних процедур США.
25. Особливості здійснення адміністративних процедур Нідерландів.
26. Захист приватної особи у сфері публічного адміністрування. Переговори. Медіація. Закон України «Про звернення громадян».
27. Концепція реформи адміністративного права в контексті запровадження механізму захисту прав і свобод особи. Поняття адміністративного судочинства. Компетенція адміністративних судів і підсудність адміністративних справ.
28. Види проваджень в адміністративному судочинстві. Сторони в адміністративному судочинстві.
29. Місце адміністративного судочинства в адміністративному праві та адміністративному процесі. Поняття та ознаки адміністративної юстиції. Мета, завдання та принципи адміністративного судочинства.
30. Світові моделі організації адміністративної юстиції. Співвідношення адміністративної юстиції та адміністративного судочинства.
31. Нормативно-правове забезпечення адміністративного судочинства. Система адміністративних судів. Компетенція адміністративних судів. Підсудність адміністративних справ.
32. Здійснити аналіз положень Кодексу адміністративного судочинства України. Аналіз положень Закону України «Про судоустрій і статус судів». Особливості система адміністративних судів.
33. Законодавство про адміністративні послуги: загальна характеристика та міжнародний досвід. Адміністративні та публічні послуги. Адміністративні послуги як категорія адміністративного права. Поняття та класифікація адміністративних послуг.
34. Процедура надання адміністративних послуг. Недоліки законодавства про адміністративні послуги.

35. Відносини адміністративних послуг. Основні ознаки (рисни) публічного управління. Завдання публічного управління на сучасному етапі розвитку суспільства. Поняття та особливості публічного адміністрування. Структурні елементи публічного адміністрування. Виконавчо-розпорядчий характер публічного управління.
36. Відносини відповідальності публічної адміністрації. Відносини відповідальності за порушення встановленого порядку і правил (адміністративно-деліктні відносини).
37. Адміністративно-політична сфера: визначення поняття та законодавство. Структура адміністративно-політичної сфери. Система суб'єктів державного управління адміністративно-політичною сферою. Адміністративно-правовий статус суб'єктів державного управління адміністративно-політичною сферою. Повноваження Президента України в адміністративно-політичній сфері.
38. Повноваження Кабінету Міністрів України в адміністративно-політичній сфері. Повноваження центральних органів виконавчої влади в адміністративно-політичній сфері. Повноваження місцевих органів виконавчої влади в адміністративно-політичній сфері.
39. Повноваження органів місцевого самоврядування в адміністративно-політичній сфері. Державне управління у сфері оборони. Поняття та мета оборони України. Поняття, склад та комплектування Збройних Сил України. Звільнення від призову на строкову військову службу.
40. Альтернативна (невійськова) служба. Строки військової служби. Державне управління у сфері національної безпеки. Поняття національної безпеки. Об'єкти національної безпеки.
41. Захист державного кордону України. Основні завдання Національної гвардії МВС України.
42. Адміністративно-правове забезпечення управління у сфері юстиції. Система органів управління в галузі юстиції. Міністерство юстиції та інші центральні органи виконавчої влади в системі органів управління юстицією. 43. Основні напрями діяльності органів управління юстицією. Територіальні органи управління юстицією.
44. Державне управління у сфері закордонних справ. Поняття, ознаки та правове забезпечення управління закордонними справами. Система органів управління закордонними справами, їх завдання та функції.
45. Міністерство закордонних справ України та його органи за кордоном. Адміністративно-правове регулювання в'їзду в Україну і виїзду з України.
46. Поняття та ознаки культури як об'єкта адміністративно-правового регулювання. Поняття соціально-культурної сфери. Структура соціально-культурної сфери. Система суб'єктів державного управління соціально-культурною сферою.
47. Основні цілі та пріоритетні завдання державної політики в галузі культури. Об'єкти адміністративно-правового регулювання у сфері культури. Суб'єкти адміністративно-правового регулювання у сфері культури. Державний контроль і нагляд у сфері культури.
48. Повноваження органів, які виконують контрольні-наглядові функції у галузі культури. Адміністративно-правовий статус суб'єктів публічного адміністрування в соціально-культурній сфері.
49. Повноваження Президента України та Кабінету Міністрів України у сфері соціально-культурного будівництва. Повноваження центральних та місцевих органів виконавчої влади у сфері соціально-культурного будівництва.
50. Повноваження органів місцевого самоврядування у цій сфері державного управління.
51. Співвідношення адміністративного процесу, адміністративного судочинства й адміністративної юстиції.
52. Поняття та класифікація правових засад адміністративного процесу.
53. Види суб'єктів владних повноважень, їх особливості та місце в судовому адміністративному процесі.
54. Поняття та співвідношення проваджень і стадій адміністративного процесу.
55. Особливості обчислення строків звернення до адміністративного суду.
56. Характеристика окремих частин судового розгляду адміністративної справи.
57. Місце й особливості судового прецеденту серед джерел адміністративного процесуального права.
58. Взаємодія адміністративного процесуального права з іншими процесуальними галузями права.

8. Критерії та засоби оцінювання результатів навчання здобувачів

Контрольні заходи оцінювання результатів навчання включають в себе поточний та підсумковий контроль.

Засобами оцінювання результатів навчання можуть бути екзамени (комплексні екзамени); тести; наскрізні проекти; командні проекти; аналітичні звіти, реферати, есе; розрахункові та

розрахунково-графічні роботи; презентації результатів виконаних завдань та досліджень; завдання на лабораторному обладнанні, тренажерах, реальних об'єктах тощо; інші види індивідуальних та групових завдань.

Поточний контроль. До форм поточного контролю належить оцінювання:

- рівня знань під час семінарських, практичних, лабораторних занять;
- якості виконання самостійної роботи.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських, практичних та лабораторних занять і має на меті перевірку набутих здобувачем вищої освіти (далі – здобувач) знань, умінь та інших компетентностей з навчальної дисципліни.

У ході поточного контролю проводиться систематичний вимір приросту знань, їх корекція. Результати поточного контролю заносяться викладачем до журналів обліку роботи академічної групи за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Оцінки за самостійну роботу виставляються в журналі обліку роботи академічної групи окремою графою за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»). Результати цієї роботи враховуються під час виставлення підсумкових оцінок.

При розрахунку успішності здобувачів враховуються такі види робіт: навчальні заняття (семінарські, практичні, лабораторні тощо); самостійна робота (виконання домашніх завдань, ведення конспектів першоджерел та робочих зошитів, виконання розрахункових завдань, підготовка рефератів, наукових робіт, публікацій, розроблення спеціальних технічних пристроїв і приладів, моделей, комп'ютерних програм, виступи на наукових конференціях, семінарах та інше); контрольні роботи (виконання тестів, контрольних робіт у формі, передбаченій в робочою програмою навчальної дисципліни). Вони оцінюються за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Здобувач, який отримав оцінку «незадовільно» за навчальні заняття або самостійну роботу, зобов'язаний перескласти її.

Загальна кількість балів (оцінка), отримана здобувачем за семестр перед підсумковим контролем, розраховується як середньоарифметичне значення з оцінок за навчальні заняття та самостійну роботу, та для переводу до 100-бальної системи помножується на коефіцієнт **10**.

$$\text{Загальна кількість балів (перед підсумковим контролем)} = \left(\frac{\text{Результат навчальних занять за семестр} + \text{Результат самостійної роботи за семестр}}{2} \right) * 10$$

Підсумковий контроль. Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на певному ступені вищої освіти або на окремих його завершених етапах.

Для обліку результатів підсумкового контролю використовується поточно-накопичувальна інформація, яка реєструється в журналах обліку роботи академічної групи. Результати підсумкового контролю з дисциплін відображаються у відомостях обліку успішності, навчальних картках здобувачів, залікових книжках. **Присутність здобувачів на проведенні підсумкового контролю (заліку, екзамену) обов'язкова.** Якщо здобувач вищої освіти не з'явився на підсумковий контроль (залік, екзамен), то науково-педагогічний працівник ставить у відомість обліку успішності відмітку «не з'явився».

Підсумковий контроль (екзамен, залік) оцінюється за національною шкалою. Для переводу результатів, набраних на підсумковому контролі, з національної системи оцінювання в 100-бальну вводиться коефіцієнт **10**, таким чином максимальна кількість балів на підсумковому контролі (екзамені, заліку), які використовуються при розрахунку успішності здобувачів, становить **50**.

Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру, та балів, набраних на підсумковому контролі (екзамені, заліку).

$$\text{Підсумкові бали навчальної дисципліни} = \text{Загальна кількість балів (перед підсумковим контролем)} + \text{Кількість балів за підсумковим контролем}$$

Здобувач вищої освіти, який під час складання підсумкового контролю (екзамен, залік) отримав незадовільну оцінку, складає його повторно. Повторне складання підсумкового екзамену чи заліку

допускається не більше двох разів з кожної навчальної дисципліни: один раз – викладачеві, а другий – комісії, до складу якої входить керівник відповідної кафедри та 2-3 науково-педагогічних працівники.

Якщо дисципліна вивчається протягом двох і більше семестрів з семестровим контролем у формі екзамену чи заліку, то результат вивчення дисципліни в поточному семестрі визначається як середньоарифметичне значення балів, набраних у поточному та попередньому семестрах.

$$\begin{array}{l} \text{Підсумкові бали} \\ \text{навчальної} \\ \text{дисципліни} \end{array} = \begin{array}{l} \text{Підсумкові бали} \\ \text{за поточний} \\ \text{семестр} \end{array} + \begin{array}{l} \text{Підсумкові бали за} \\ \text{попередній} \\ \text{семестр} \end{array} : 2$$

У цьому розділі також повинні бути розроблені чіткі критерії оцінювання здобувачів вищої освіти під час поточного контролю (*робота на семінарських, практичних, лабораторних та інших аудиторних заняттях, самостійна робота, виконання індивідуальних творчих завдань*) та підсумкового контролю. Кафедра визначає вимоги до здобувачів стосовно засвоєння змісту навчальної дисципліни, а саме: кількість оцінок, яку він повинен отримати під час аудиторної роботи, самостійної роботи. Наприклад:

Робота під час навчальних занять	Самостійна робота	Підсумковий контроль
Отримати не менше 4 позитивних оцінок	Підготувати реферат, підготувати конспект за темою самостійної роботи, виконати практичне завдання тощо	Отримати за підсумковий контроль не менше 30 балів

9. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах		Оцінка за національною шкалою	Оцінка	
			Оцінка	Пояснення
12	97-100	Відмінно («зараховано»)	A	«Відмінно» – теоретичний зміст курсу засвоєний цілком , необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, усі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою.
11	94-96			
10	90-93			
9	85-89	Добре («зараховано»)	B	«Дуже добре» – теоретичний зміст курсу засвоєний цілком , необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, усі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані , якість виконання більшості з них оцінено числом балів, близьким до максимального , робота з двома - трьома незначними помилками.
8	80-84			
7	75 – 79		C	«Добре» – теоретичний зміст курсу засвоєний цілком , практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, усі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані , якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками , робота з декількома незначними помилками, або з однією – двома значними помилками.
6	70-74	Задовільно («зараховано»)	D	«Задовільно» – теоретичний зміст курсу засвоєний частково , але прогалини не мають істотного характеру, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано , деякі з виконаних завдань містять помилки , робота з трьома значними помилками.
5	65-69			

4	60-64		Е	«Достатньо» – теоретичний зміст курсу засвоєний частково , деякі практичні навички роботи не сформовані , частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконана або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального , робота, що задовольняє мінімуму критеріїв оцінки.
3	40–59	Незадовільно («не зараховано»)	FX	«Умовно незадовільно » – теоретичний зміст курсу засвоєний частково , необхідні практичні навички роботи не сформовані , більшість передбачених програм навчання, навчальних завдань не виконано , або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального ; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання), робота, що потребує доробки.
2	21-40			
1	1–20		F	« Безумовно незадовільно » – теоретичний зміст курсу не освоєно , необхідні практичні навички роботи не сформовані , всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки , додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до значного підвищення якості виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки.

10. Рекомендована література (основна, допоміжна), інформаційні ресурси в Інтернеті

Нормативна література:

1. Конституція України. // Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. ст. 141.
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення. // Відомості Верховної Ради УРСР. 1984. .Додаток до № 51. ст. 1122.
3. Європейська конвенція про громадянство від 6 листопада 1997 року ратифіковано Законом N 163–V (163–16) від 20.09.2006 .
4. Про громадянство України: Закон України // Відомості Верховної Ради .2001. .N 13. Ст. 65.
5. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства: Закон України // Відомості Верховної Ради .1994.№ 23. .Ст. 161.
6. Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України: Закон України // Відомості Верховної Ради.1994.№ 18. .Ст. 101.
7. Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 27.02.2014 № 794-VII// Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 13, ст.222
8. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 9 квітня 1999 р. // Відомості Верховної Ради України. .1999. № 20–21. .Ст. 190.
9. Про центральні органи виконавчої влади: Закон України від 17.03.2011 № 3166-VI// Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2011. -№ 38. ст.385
10. Про затвердження Типового регламенту місцевої державної адміністрації: Постанова Кабінету Міністрів від 11 грудня 1999 р. N 2263. Із змінами і доповненнями, внесеними постановою Кабінету Міністрів України від 13 березня 2002 року N 335 // Офіційний вісник України. .1999. № 50 .Ст. 2456.
11. Про державну службу : закон України від 10.12.2015 № 889-VIII // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2016, № 4, ст.43
12. Про Національну поліцію: закон України від 02.07.2015 № 580–VIII // Відомості Верховної Ради України. .2015. № 4—41. .Ст. 239.
13. Про схвалення Концепції розвитку системи надання адміністративних послуг органами виконавчої влади: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 лютого 2006 р. N 90–р.
14. Про адміністративні послуги: закон України від 06.09.2012 № 5203–VI. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5203-17>.
15. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України // Відомості Верховної Ради. 1991. № 41. Ст. 546.
16. Про основи державної політики у сфері науки і науково–технічної діяльності: Закон України // Відомості Верховної Ради. .1999. .N 2–3. .ст.20.
17. Про наукову і науково–технічну діяльність: Закон України // Відомості Верховної Ради. 1992. .N 12. Ст. 165.
18. Про наукову і науково–технічну експертизу: Закон України // Відомості Верховної Ради. .1995. N 9. Ст. 56.
19. Закон України «Про державну службу» // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2016, № 4, ст.43
20. Бюджетний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. .2001. № 37–38. .Ст. 189.
21. Кодекс адміністративного судочинства України // Відомості Верховної Ради. .2005. № 35–36, 37. .Ст. 446.
22. Цивільний процесуальний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. 2004. № 40–41, 42. Ст. 492.

23. Господарський процесуальний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. 1992. № 6. Ст. 56.
24. Про державну реєстрацію актів цивільного стану: Закон України від 01.07.2010 № 2398–VI // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 38. – Ст. 509.
25. Про затвердження Порядку оформлення бланка свідоцтва про державну реєстрацію юридичної особи і бланка свідоцтва про державну реєстрацію фізичної особи–підприємця: Наказ Державного комітету України з питань регуляторної політики та підприємництва від 06.04.2004 № 39 // Офіційний вісник України. 2004. – № 16. – Ст. 1139.
26. Правила реєстрації актів цивільного стану України: наказ Міністерства юстиції України від 18.10.2000 № 52/5 // Офіційний вісник України. 2000. № 42. Ст. 1803.
27. Про звернення громадян: Закон України від 02.10.1996 № 393/96-ВР// Відомості Верховної Ради України (ВВР). - 1996. - № 47. .Ст.256
28. Про прокуратуру: Закон України від 14.10.2014 № 1697-VII// Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 2-3, ст.12
29. Про дипломатичну службу: Закон України від 20.09.2001 № 2728-III// Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2002, № 5, ст.29
30. Про затвердження Положення про державну реєстрацію нормативно-правових актів міністерств та інших органів виконавчої влади: Постанова Кабінету міністрів України від 28.12.1992 № 731. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/731-92-п>
31. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР// Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1997, № 24, ст.170
32. Про судову систему і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 № 1402-VIII// Відомості Верховної Ради (ВВР), 2016, № 31, ст.545

Навчально–методична література

1. Авер'янов В.Б. Органи виконавчої влади в Україні. К., 1997. 48с.
2. Авер'янов В.Б., Андрійко О.Ф. Виконавча влада і державний контроль. К., 1999. - 48с.
3. Адміністративна відповідальність в Україні: Навчальний посібник. 2–е видання / За заг. ред. А. Т. Комзюка. Х., 2001. 112с.
4. Адміністративна реформа для людини (науково–практичний нарис) / За заг. ред. І.Б. Коліушка. К., 2001. 72 с.
5. Адміністративне право України. Академічний курс: Підруч.: У 2 т.: Том 2. Загальна частина / Ред. Колегія: В.Б. Авер'янов (голова). К.: Видавництво «Юридична думка», 2004. .584 с.
6. Адміністративне право України. Академічний курс: Підруч.: У двох томах: Т 1. Особлива частина / Ред. Колегія: В.Б. Авер'янов (голова) та ін. .К.: Юрид. думка, 2005. .624 с.
7. Адміністративне право України. Повний курс : підручник / В. Галунько, Н.Армаш, В. Басс та ін. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2018. 444 с.
8. Адміністративне право України. Повний курс : підручник / В. Галунько, П. Діхтієвський, О. Кузьменко та ін. Вид. 2-ге. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2019. 520 с.
9. Адміністративне право України: Підручник для юрид. вузів і фак. / За ред. Ю.П. Битяка. .Х., 2000. .520 с.
10. Андрійко О.Ф. Державний контроль в Україні: організаційно–правові засади. К., 2004. 300 с.
11. Битяк Ю.П. Державна служба в Україні: організаційно–правові засади. .Х., 2005. .304с.
12. Битяк Ю.П., Зуй В.В., Комзюк А.Т. Переконавання і примус у державному управлінні. Адміністративна відповідальність: Конспекти лекцій. .Харків: Укр. юрид. академія, 1994. 44 с.
13. Бородін І.Л. Адміністративне право України : підручник; Нац. авіац. ун-т. Київ: Правова єдність: Алерта, 2019. 547 с.
14. Ващенко С.В., Поліщук В.Г. Адміністративна відповідальність: Навчальний посібник. .Запоріжжя: Юридичний ін–т МВС України, 2001. 142 с.
15. Виконавча влада і адміністративне право / За заг. ред. В.Б. Авер'янова. .К., 2002. .668 с.
16. Гаращук В.М. Контроль та нагляд у державному управлінні / Худож.–оформлювач О.Агеєв. .Х.: Фоліо, 2002. .176 с.
17. Головатенко В. Правові акти Президента України: юридична природа, статус, функції // Право України. .2004. .№3. С.24–27.
18. Голосніченко І., Стахурський М., Золотарьова Н. Попереднє адміністративне розслідування як стадія провадження в справах про адміністративні проступки // Право України. .2002. .№ 2. . С. 26–30.
19. Гранат Н.Л. Источники права // Юрист. .1998. №9.С.6–12.
20. Гусак М.Б., Боровик С.С. Види відповідальності юридичних осіб. Адміністративна відповідальність. // Вісник Вищого арбітражного суду України. .1999. №4. с. 162 –166.
21. Демин А.В. Нормативный договор как источник административного права // Государство и право. .1998. № 2. .С.14–18.
22. Державне регулювання економіки: Підруч. / За ред. І.Р. Михасюка. Львів, 1999. 640 с.
23. Державне управління в Україні: наукові, правові, кадрові та організаційні засади: Навчальний посібник / За заг. ред. Н.Р. Нижник, В.М. Олуйка. Львів, 2002. 352 с.
24. Державне управління: проблеми адміністративно–правової теорії та практики / За заг. ред. В. Б.

Авер'янова. К., 2003. 384 с.

25. Жильцов О.Л. Адміністративна відповідальність юридичних осіб: проблеми законодавчого закріплення. // Запорізький юридичний інститут. Вісник Запорізького юридичного інституту. .2000. .№2 .с. 124 .132.

26. Коваленко А.А. Розвиток виконавчої влади в Україні на сучасному етапі: теорія і практика. К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2002. 512 с.

27. Коліушко І.Б. Виконавча влада та проблеми адміністративної реформи в Україні. К., 2002. 260 с.

28. Комзюк А. Т. Адміністративний процес України: Навчальний посібник / А. Т. Комзюк, В. М. Бевзенко, Р. С. Мельник. Київ: Прецедент, 2007. .613 с.

29. Комзюк А.Т. Заходи адміністративного примусу в правоохоронній діяльності міліції: поняття, види та організаційно-правові питання реалізації. Х., 2002. 336 с.

30. Комзюк А.Т. Заходи адміністративного примусу в правоохоронній діяльності міліції: поняття, види та організаційно-правові питання реалізації. Х., 2002. 336 с.

31. Лук'янець Д.М. Інститут адміністративної відповідальності: проблеми розвитку. К., 2001. 220 с.

32. Малиновський В.Я. Державне управління: Навчальний посібник. Луцьк: Ред.-вид. відд. "Вежа " Вол. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2000. .558 с.

33. Мельник Р.С. Загальне адміністративне право: Навчальний посібник/ Р.С. Мельник, В.М. Бевзенко/ За заг. ред. Р.С. Мельника. К.: Ваїте, 2014. .376 с.

34. Мельник, Р.С. Адміністративне право України (у схемах та коментарях) : навч. посіб.. Київ : Юрінком Інтер: Буква Закону, 2018. 343 с.

35. Оболенський О.Ю. Державне управління та державна служба: сучасні напрямки розвитку. Одеса, 2003. 320 с.

36. Основи адміністративного судочинства та адміністративного права /Навч. посібник/ За заг. редакцією Куйбіди Р.О., Шишкіна В.І. – К.: Старий світ, 2006. – 526 с.

37. Перепелюк В.Г. Адміністративний процес. Загальна частина: Навчальний посібник Чернівці, 2001. 367 с.

38. Старилов Ю.Н. Административное право в 2 ч.: ч. 2. Книга первая: субъекты, органы управления, государственная служба. М. .НОРМА. .2001. .600 с.

39. Стефанюк В., Голосніченко І., Михеєнко М. Інститут адміністративної відповідальності юридичних осіб: проблеми теорії і практики // Право України. .1999. .№ 9. .с. 6 .9.

40. Тимошук В.П., Кірмач А.В. Оцінка якості адміністративних послуг: К., 2005. .88 с.

41. Юридична відповідальність за корупційні правопорушення : підручник / В.Я. Настюк, О.Ю. Синявська, В.В. Мартиновський та ін.; за заг. ред. В.Я. Настюка. - Харків : Право, 2019. - 510 с.

Інформаційні ресурси

1. <http://www.rada.kiev.ua/> .Верховна Рада України
2. <http://www.guds.gov.ua> .Головне управління державної служби України
3. <http://www.naiu.kiev.ua> .Національна академія внутрішніх справ України
4. <http://www.kmu.gov.ua> .Кабінет Міністрів України
5. <http://www.nau.kiev.ua> .Нормативні акти України
6. www.vasu.gov.ua .Касаційний адміністративний суд.
7. www.reyestr.court.gov.ua .Єдиний державний реєстр судових рішень.
8. Офіційний веб-сайт Президента України. URL:<http://www.president.gov.ua/>
9. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: www.rada.gov.ua
10. Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади. URL: <http://www.kmu.gov.ua/control/>
11. Офіційний веб-сайт Міністерства внутрішніх справ України URL: <http://mvs.gov.ua/mvs/control/main/uk/index>
12. Офіційний веб-сайт Міністерства юстиції України. URL: <http://www.minjust.gov.ua/>
13. Офіційний веб-портал Міністерства освіти і науки України. URL: <http://www.mon.gov.ua/>
14. Офіційний веб-сайт Міністерства оборони України. URL:<http://www.mil.gov.ua/>
15. Національне агентство України з питань державної служби. URL: <http://nads.gov.ua/control/uk/index>
16. Інформаційно-пошукова правова система «Нормативні акти України (НАУ)». URL: <http://www.nau.ua>
17. Вікіпедія Вільна енциклопедія. URL: <http://uk.wikipedia.org>
18. Електронна бібліотека Львівського державного університету внутрішніх справ. URL: <http://www.lvduvs.edu.ua>
- 19.